George Ciprian – romancierul

Crenguţa GÂNSCĂ*

„...întâmplările şi pătimirile cu pricina nu sunt imaginare, ci trăite aievea de mine” (Ciprian 1958: 290).

Keywords: *Romanian*; *interwar*; *literature*; *actors-novelists*

George Ciprian a fost mai întâi actorul Gheorghe Constantinescu, având parcursul normal al unui absolvent de Conservator (la clasa lui Constantin Nottara). Când a apărut scriitorul George Ciprian – o dată cu premiera piesei *Omul cu mârţoaga* – schimbarea de nume fusese deja făcută de ceva vreme, din dorinţa de a ieşi cumva din blocajul unul nume şi prea banal şi prea lung pentru afişele de teatru, cum însuşi mărturiseşte autoironic în volumul memorialistic *Măscărici şi mâzgălici*:

> …i-am dat într-o seară câteva ulcele de vin unui tipograf şi, spre uimirea tuturor, s-a ivit a doua zi un nou actor pe piaţă: actorul Ciprian. Eram de altfel prea mulţi Constantineşti pe afişe.[…] Şi apoi nu începusem să fiu cineva? Trebuia să ies din umbră mai uşor. Fumuri actoriceşti!... (Ciprian 1958: 117).

Dar, deşi a fost unul dintre actorii importanţi ai primei scene a ţării, azi actorul Ciprian e pomenit doar tangenţial sau în mici pasaje din memoriile unor confraţi, pe când *dramaturgul* Ciprian – nu foarte prolific totuşi am spune – este de ne-evitat în orice sinteză de dramaturgie sau istorie a dramaturgiei româneşti. Mai ales prin piesa de succes european *Omul cu mârţoaga*, dar şi prin *Capul de răţoi*[1], Ciprian propune o schimbare de paradigmă în dramaturgia românească, într-o epocă a experimentelor dar şi a destule împotmoliri în vechi şi comode formule.

Puțini știu însă că George Ciprian a fost tentat la un moment dat şi de rolul de romancier. A publicat un singur roman, în 1936, care nu a mai fost re-editat de atunci, iar într-un interviu din 1936[2] scriitorul îşi exprimă intenţia de a recidiva în această direcţie, însă din varii motive – legate de sănătate, dar şi de risipirea în prea multe activităţi artistice sau civile – acest lucru nu se va întâmpla.

Îndată după succesul premierei cu *Omul cu mârţoaga* (1927), Ciprian purcede spre Paris pentru a găsi traducător pentru piesă. Voiajul nu se încheie cu succes, însă peripeţiile dramaturgului pe litoralul de nord al Franţei, dar mai ales pe Coasta de Azur, au devenit în deceniul următor sursa unui roman, aşa cum însuşi memorialistul mărturiseşte:

* Universitatea din Oradea, România (crenguta_g@yahoo.com).

[1] De celelalte încercări dramatice ne-am ocupat într-un alt articol (v. Gânscă 2020: 147–154).

[2] Interviu acordat în revista „Rampa” lui F.O. Fosian şi care a fost antologat în Sasu, Vartic 1995: 317.

BDD-A31826 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:13:32 UTC)

> Întâmplările prăpăstioase, prin care am trecut pe Coasta de Azur, le-am pus în cartea mea *Soţ or făr'dă*, în cârca unui personaj fictiv, anume Haralambie Cuţaftachis, [aşadar] întâmplările şi pătimirile cu pricina nu sunt imaginare, ci trăite aievea de mine (Ciprian 1958: 290).

Romanul nu a făcut mari valuri însă a fost remarcat de George Călinescu, se pare, în termeni suficient de măgulitori pentru autor[3].

Apărut aşadar în 1936, cu titlul complet *Soţ or făr'dă sau Odiseia lui Haralambie Cutzaftachis*, romanul este calificat drept unul „umoristic cu elemente realist-magice" de către Ion Vartic (Zaciu, Papahagi, Sassu 1995: 608) şi este considerat puntea de legătură între *Omul cu mârţoaga* (1927) şi *Capul de răţoi* (1940). Întâmplările relatate aici au inspirat însă şi piesa *Nae Niculae* (1928), cu punct de plecare în sentimentul şi apoi obsesia dramaturgului, vizibilă şi în unele decoruri, a suspendării între două lumi. Între două lumi e şi personajul cu nume de rezonanţă grecească – probabil cu trimitere la originea cipriotă a tatălui scriitorului – Haralambie Cuţaftachis, plecat din ţara sa în Occident şi blocat la un moment în situaţia de a nu mai avea bani nici să se întreţină în străini, dar nici să se întoarcă acasă.

Romanul, mai degrabă unul picaresc, nu are complexitatea unui roman propriu-zis. El narează mici întâmplări din călătoria unui personaj a cărui existenţă stă, aşa cum sugerează şi titlul, sub semnul hazardului, al tentării permanente a norocului – titlul evocă cele două variante de joc la ruletă: cu soţ sau fără soţ, par şi impar, variante care pot să însemne pe rând agonia şi extazul. Nu numai descinderile prin cazinourile din Monte Carlo oscilează între cele două feţe ale norocului, ci întreaga călătorie, ba chiar, aflăm, întreaga viaţă a personajului. Probabil acesta s-ar fi vrut chiar mesajul romanului, căci sintagma din titlu funcţionează ca un leit motiv de-a lungul textului, pe care îl şi încheie astfel. E unul din argumentele pentru care bănuim o vagă intenţie estetică, această încercare de insinuare a unui mesaj, nu ştim dacă filosofic sau numai moral. G. Călinescu nu crede însă într-o alcătuire programatică a acestui roman, pe care îl numeşte „…o comedie, propriu-zis, inteligentă şi distractivă, dovedind o vocaţie literară neadusă la conştiinţa estetică" (Călinescu 1986: 921).

Şi în cazul acestui text, aşa cum am precizat mai sus, conţinutul autobiografic e punct de plecare, ca în majoritatea textelor literare ale lui Ciprian, ba chiar am spune că aici invenţia este minimă. Întâmplările prin care trece Haralambie Cuţaftachis, considerate pură ficţiune probabil la apariţia romanului (abia în volumul *Măscărici şi mâzgălici* din 1958 ni se dezvăluie originea întâmplărilor din roman, chiar dacă o secvenţă apăruse sub forma unei schiţe în *Cutia cu maimuţe*, în 1942), sunt reluate punct cu punct sub formă de memorii în volumul din 1958. Ba chiar sunt transcrise întocmai din roman, cu titlu confesiv de data aceasta, pasaje întregi, dialoguri, comentarii.

Variaţiile sunt minime. Protagonistul romanului nu e dramaturg, e fost negustor de cereale, acum scăpătat. Pleacă la Paris nu din proprie iniţiativă, dar tot pentru a căuta un traducător. E vorba despre traducerea proiectului unei invenţii ce aparţine unei rude a unui bancher, patronul şi protectorul lui Haralambie. Potenţialul

[3] V. Sasu, Vartic 1995: 317, unde autorul face referire la semnalarea făcută de G. Călinescu.

BDD-A31826 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:13:32 UTC)

traducător e aici Tocarian (nu Prahovan), incidentul cu acesta respectă întocmai realitatea (potrivit memoriilor). În aşteptarea traducerii, Haralambie pleacă la Nisa şi Monte Carlo, după ce avusese deja o prima descindere la Deauville şi Trouville, unde pierde o parte din banii pentru traducere la cursele de cai şi la jocurile de noroc. Pe Coasta de Azur povestea se repetă, cu momente de fericire dar şi de deznădejde maxime. Aventura se ţese din scene comico-absurde, unele memorabile. Nu putem şti cu siguranţă, dar aici probabil elementele de ficţiune sunt mai prezente, se poate ca imaginaţia scriitorului să fi brodat mai mult. În memorii nu avem detaliată, de exemplu, escapada pe litoralul de nord, de asemenea nu sunt prezente escapadele bahice sau erotice şi, probabil, nici finalul în care, întors în grabă acasă, Haralambie îşi găseşte nevasta în braţele bancherului, nu e real. Acest din urmă episod se voia poate numai o demonstraţie a unui fir roşu destul de transparent, dar firav susţinut, cu mijloace melodramatice, patetice pe alocuri: viaţa omului „colţuroasă, cu urcuşurile şi coborâşurile ei [cum spune Ciprian], e plină de tot soiul de întâmplări" şi stă în principiu sub semnul hazardului – noroc pe-o parte, nenonoroc pe alta. Haralambie exclamă cu năduf, găsindu-şi nevasta infidelă: „Fărdă!", dar intrând în iatacul copilului, luându-l în braţe şi recunoscându-se în chipul acestuia, reconsideră: „Soţ!".

Reală e însă scena spumoasă, reluată şi în memorii, la persoana întâi, *Nu ştiţi d-voastră la ce hotel stau eu?* – scenă de un comic absurd în care îl recunoaştem pe Ciprian însuşi, „fratele" lui Urmuz, Ciprian ludicul, histrionicul, care pus într-o situaţie aproape suprarealistă se adaptează treptat, abandonând logica şi convenţia şi plonjând direct în absurd: Haralambie moţăie în trăsura care îl duce de la gară în căutarea unui loc de cazare, dar nu reţine nici drumul, nici numele pensiunii. După ce se cazează, nerăbdător să vadă Mediterana, pleacă val-vârtej spre plajă unde se scaldă, se bucură de soare şi de priveliştea trupurilor dezgolite fără inhibiţii. După ce adoarme pe plajă, spre seară, rupt de foame porneşte spre hotel, doar că abia acum realizează că de fapt nu ştie nimic despre locul unde se cazase, iar străduţele întortocheate ale oraşelului nu-i ajută deloc memoria. La început se amuză cu autoironie: „Bravos, musiu Cuţaftachis! Halal să-ţi fie! Ştii că eşti la Nisa, dar nu ştii unde stai!" (Ciprian 1936: 119). Apoi, realizând necesitatea unei soluţii, încearcă strategii oarecum logice încercând să nu dea de bănuit, e precaut cu aparenţele „să nu-l ia lumea drept nebun", cere informaţii pe la diverse hoteluri despre „un român" sau „un negustor de cereale" care a venit de dimineaţă cu o trăsură etc., tonul variază de la autoritar la graţios şi umil, în încercarea de a obţine mult doritul răspuns la întrebarea: „Nu ştiţi dvoastră la ce hotel stau eu?" şi care, în final, cu toată aparenţa ei absurdă, va fi adresată:

> În unele locuri punea chestia astfel:
> Saluta americăneşte, şi scoţându-şi burta înainte, întreba cu morgă:
> – Vă daţi d-voastră seama cu cine staţi de vorbă? Ştiţi d-voastră cine sunt eu? Aveţi idee pe cine aveţi cinstea să-l găzduiţi în hotel? Ori poate că mă înşel şi stau în hotelul de-alături... Stau aici sau alături? (Ciprian 1936: 126).

Totuşi, când disperarea creşte o dată cu foamea, toate precauţiile sunt abandonate treptat, strategiile se diversifică, personajul îşi asumă până şi rolul de bufon în încercarea de a evita absurdul, că „Dacă-i bal, bal să fie! Măcar să petrec"

BDD-A31826 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:13:32 UTC)

(Ciprian 1936: 123). În cele din urmă, dă buzna într-un birt, se urcă pe un scaun şi se adresează celor prezenţi într-un discurs atât de brutal sincer, încât el nu mai stârneşte râsul, ci duce la rezolvarea dilemei:

> Scumpi cetăţeni, umblu de trei ceasuri să-mi găsesc casa şi nu izbutesc. Sunt rupt de foame şi de osteneală – nu vă fie teamă, n-am venit să cerşesc – dar sunteţi oameni muncitori şi vă sculaţi cu noaptea în cap. Când răsar zorile, forfotiţi prin pieţe, pe străzi şi prin dughene. Poate că unul din voi... a zărit azi dimineaţă... o trăsură cu doi cai albi şi cu un om moţăind în trăsură... Omul sunt eu... Dar unde... s-a oprit trăsura... ştie careva? Fiţi oameni de omenie, cum v-arată şi chipul, şi spuneţi în frica lui Dumnezeu: *Nu ştiţi d-voastră... la ce hotel stau eu?* (Ciprian 1936: 129).

Cum va fi sunând această tiradă în franceză?....

Întâmplarea de mai sus trezeşte în Haralambie gustul farsei şi al actelor gratuite, care să scoată oamenii de pe şinele rutinei cotidiene, ca odinioară „răţoii" liceeni ce vor migra mai târziu în cunoscuta piesă de teatru:

> ...Haralambie se oprea din când în când în faţa trecătorilor, îi saluta până la pământ şi trăgând pe unul sau pe altul de-o parte şoptea misterios:
>
> – Domiciliul meu legal, scumpe domn, e următorul: pensiunea Mansanarez, strada Guay Lusac, patruzeci şi opt. Prospecte la cerere.
>
> Iar doamnelor în vârstă le spunea tainic:
>
> – Întrebuinţaţi, vă rog, numai vestita pudră Haralambie Cutzaftachis! (Ciprian 1936: 134–135)

sau:

> La o răscruce de drum, dând de două cete de familişti care îşi luau zgomotos rămas bun unii de la alţii, se vârî printre ei şi începu să împartă strângeri de mână în dreapta şi în stânga – apoi, lăsându-i nedumeriţi, o rupse la fugă ca atins de streche.
>
> Adică de ce-ar face el parte din familia doamnei Bazacliu – aşa o chemase pe nevastă-sa – şi nu s-ar socoti rubedenie cu oricare alt om de pe stradă?
>
> Ce avea el de împărţit cu familia Bazacliu? (Ciprian 1936: 236).

Şi altele multe asemenea.

Aici faptele rămân fără consecinţe, căci Haralambie constată că se află pe tărâmul libertăţii absolute, iar Nisa e „metropola nebuniei, îţi poţi îngădui orice năzbâtie, fără să te ţie cineva de rău" (Ciprian 1936: 135).

E limpede însă că Ciprian nu are vocaţie de romancier. Nu stăpâneşte contrucţia pe spaţii întinse, părţi din roman rezistă doar prin intensa lor dramatizare, prin punerea în dialoguri spumoase, prin surprinderea comicului de situaţie şi valorificarea acestuia într-un limbaj jovial, amintind, ca şi în memorii de altfel, de Ion Creangă.

Descrierile sunt succinte, peisajul impresionează nu prin imaginea în sine, redată sumar, cât mai ales prin reacţiile pe care le provoacă. Reţinem călătoria cu tramvaiul de la Nisa la Monte Carlo, de-a lungul coastei mediteraneene: peisajul de o frumuseţe exotică pe care îl contemplă perplex şi naiv, îl umple pe călătorul de pe Dâmboviţa de o sinceră evlavie, într-atât de spontană, încât pe un copil ce mănâncă cu zgomot migdale zaharisite îl admonestează: „Nu se mănâncă în biserică!" (Ciprian 1936: 137). La fel, în drumul de la Paris spre Cannes, drumeţul descoperă cu candoare arborii exotici, atât de comuni aici, şi îşi notează în carneţelul devenit

BDD-A31826 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:13:32 UTC)

ad-hoc jurnal de drum: „În al patruzeci şi patrulea an al existenţei sale, cerealistul Haralambie Cuţaftachis din Călăraşi, văzu pentru întâia oară un *banan*" (Ciprian 1936: 113), adăugând în gând „Te-ai gândit tu, cojan de la gurile Ialomiţei, să ajungi vreodată la Cannes?" (Ciprian 1936: 113) – silabă magică ce îi inspiră nobleţe, rafinament, lux. Întâlnirea cu Mediterana îi scoate la iveală latura ludică:

> Verdele limpeziu al apei îi plăcu atât de mult lui Haralambie că de bucurie ar fi vrut să guiţe, să bată din tipsii ori să necheze. Se bălăcea ca o raţă şi, din timp în timp, scotea sunete nearticulate de papuaş – spre uimirea câtorva familişti, care îşi luau decent baia de dimineaţă (Ciprian 1936: 117).

Dacă peisajul e surprins în doar câteva tuşe – Monte Carlo e „un orăşel muntos spânzurat pe şapte caturi" (Ciprian 1936: 169) – romancierul e infinit mai generos cu descrierea aproape cinematografică a cazinourilor, aceste „hambare ale norocului", drumul bilei de ruletă, văzut cu încetinitorul, e atât de tensionat încât el devine parcă un drum al destinului:

> Bila se izbi de unul din colţii de metal, se poticni de muchia cadranului, o luă la goană pe marginea de lemn şi, ca şi când ar fi căutat o anumită ascunzătoare, se opri glonţ într-una din bortele căscate (Ciprian 1936: 256).

Nu reţinem alte figuri, celelalte personaje sunt doar schiţate şi ele nu contribuie cu nimic nici la dezvoltarea acţiunii, nici la evoluţia personajului principal, ele intră şi ies din scenă îndată ce au făcut figuraţie într-un episod sau altul. De fapt, textul e romanul unui singur personaj căruia i se conturează pe parcurs o fişă biografică suficient de complexă, în stil realist: Haralambie Cuţaftachis, „...cu tot numele lui grecesc, cu tot sângele lui încrucişat [...] era român din creştet până-n tălpi" (Ciprian 1936: 8). Avea nasul turtit şi îşi lăsase cândva barbă şi mustăţi, dar „pentru că tot nu izbutise să se facă mai frumos decât dracul, le dase iute jos […] Avea păcate multe. Era muieratic, beţiv şi cartofor – ştia el însă bine că toate astea nu erau păcate grele" (Ciprian 1936: 225, 226). Negustor de cereale falimentat, devenit samsar şi corupt de jocurile de noroc, încercase reabilitarea prin căsătorie la 39 de ani. Firea meschină, cicălitoare a nevestei, frivolitatea ei, lipsa de afecţiune din căminul conjugal îl aruncară din nou în patimile de odinioară, până la naşterea fiului său, când se legă iar cu jurământ să nu se mai abată de la calea cea dreaptă. Cartea e romanul recidivei pe toate planurile a acestui personaj care nu rezistă ispitei de a încerca iar şi iar, ca o fatalitate „şurupurile norocului". Tocmai aici identifică G. Călinescu originalitatea romanului, „...într-aceea că eroul nu trăieşte în sfera superstiţiilor, ci în aceea mai înaltă a predestinaţiunii. Dumnezeu pleacă sau vine. Pierderea şi câştigul sunt damnaţiune şi graţie" (Călinescu 1986: 921).

O secvenţă aparte printr-un soi de neaşteptată gingăşie e scurta poveste de iubire a lui Haralambie cu Clotilda, chelneriţă la pensiunea unde era cazat la Nisa. Deşi în acelaşi registru ironic şi autoironic, secvenţa e una de simţire autentică. Bărbatului trecut de patruzeci de ani, ce admite cu tristeţe resemnată că nu cunoscuse niciodată dragostea adevărată, îi e dat să cunoască aici, pe coasta Mediteranei fiorii iubirii, afecţiunea şi căldura unei femei sincer îndrăgostite şi o trăieşte cu uimire, cu candoare, cu dăruire totală. Surprinzător în contextul romanului, noaptea de iubire dintre cei doi e plină de poezie şi e descrisă într-un limbaj simplu, însă cu multă delicateţe, pudoare chiar. Planurile de a fugi împreună

BDD-A31826 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:13:32 UTC)

sunt uitate însă instantaneu, la vederea fotografiei cu familia sa – episod melodramatic – cu multe mustrări de conştiinţă, căruia doar unicitatea şi autenticitatea experienţei îi pot anula anatema păcatului:

> Pentru întâia dată îşi uitase cu desăvârşire cătușele lui de soţ şi părinte, şi se simţise o făptură a lui Dumnezeu slobodă şi fericită (Ciprian 1936: 84).

Un alt episod interesant prin experimentul pe care îl încearcă este episodul dedublării personajului principal: Haralambie întâlneşte la Deauville un personaj aidoma lui la înfăţişare, până la confuzie, pe care îl numeşte „fratele meu de lapte". Îl cheamă Dulac, e şi el negustor, dar de... vinuri. Haralambie spune că el seamănă cu mama lui, Dulac, cu tatăl – detaliu psihanalizabil (tatăl lui Ciprian căzuse şi el în patima jocurilor de noroc şi îşi abandonase familia, mama crescându-şi singură cei trei copii). Şi totuşi sunt „două făpturi omeneşti croite după acelaşi tipar" (Ciprian 1936: 23). Dulac întruchipează mirajul îmbogăţirii facile prin ispitirea norocului, el apare încă din capitolul al doilea şi se consumă ca personaj în următorul. Reţinem însă histrionismul şi plăcerea declarată a dedublării lui Haralambie:

> Îi plăcea să-şi rupă adesea numele în două şi să-l puie când pe Cuţaftache să-i tragă o săpuneală „domnului Haralambie", când pe Haralambie să-l săpuneze pe „domnul Cuţaftache" (Ciprian 1936: 17),

acelaşi Cuţaftache ce se va prezenta în continuare când ca român, când ca rus, când ca spaniol sau mexican. Probabil că am supralicita romanul dacă am socoti acest episod ca pe un prolog simbolic al celor ce vor urma. Vom spune deci că e doar una din schiţele ce alcătuiesc povestea călătoriei lui Haralambie în Occident.

Limbajul romanului aminteşte, ca şi cel al memoriilor, de limbajul colocvial, jovial, al lui Creangă – de care îl apropie şi înclinaţia spre grotesc uneori – neajungând însă la „erudiţia jovială", de care vorbeşte G. Călinescu, a humuleşteanului. Totuşi exprimări ca :

> Să fi picat între oameni chiaburi, nu între scoabele acelea, s-ar fi schimbat calimera – putea să-şi lege măgarul pentru multă vreme (Ciprian 1936: 13),
>
> – Râdeţi voi, râdeţi! bombănea Haralambie, dar o să vă văd eu pe unde scoateţi cămaşa... (Ciprian 1936: 15),
>
> ...aici, la Marea Mânecii, adică taman unde şi-a pierdut dracul potcoavele (Ciprian 1936: 17),

sau cugetări izvorâte din înţelepciunea omului păţit, cum sunt:

> Dacă nu deschizi ochii, câinii te mănâncă (Ciprian 1936: 17),
>
> Dragostea dintâi şi prostia din urmă nu se uită anevoie (Ciprian 1936: 25),

sau comparaţii cu haz, de o surprinzătoare prospeţime, cum sunt:

> Gândurile în bătaia trenului, săltau ca bobii de mei într-un ciur (Ciprian 1936: 107),
>
> ...aburii care se ridicau din bucate se ţineau dupe Cutzaftachis ca destinul dupe eroii greci (Ciprian 1936: 126),

aduc totuşi mult cu umorul specific spiritului crengist.

BDD-A31826 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:13:32 UTC)

*

Ca prozator, Ciprian s-a mai făcut remarcat prin volumele memorialistice *Cutia cu maimuţe* (1942) şi mai ales prin *Măscărici şi mâzgălici* (1958), principala sursă biografică în ceea ce îl priveşte, dar şi o imagine extrem de vie şi utilă a vieţii teatrale din prima jumătate de secol XX de la noi. O trimitere la o altă posibil existentă proză găsim în două scrisori adresate lui Dumitru Trancă în 14 ianuarie 1964 şi respectiv 29 octombrie 1964, unde Ciprian face un inventar al bucăţilor literare care ar merita, în opinia sa, să fie publicate. Printre ele e enumerată si *Macferlan şi Graţiela*, „povestire de dragoste" (Ciprian 1996: 19) şi despre care spune că „această poveste este ruptă din viaţa actorilor şi se încadrează armonios cu restul bucăţilor" (Ciprian 1996: 12). Nu avem alte informaţii despre această proză, ea nu a fost adunată în volumele de *Scrieri* din 1965, iar alte reeditări complete, opera literară a lui Ciprian nu a cunoscut.

De asemenea, se pare că şi întâmplările cu Urmuz erau în intenţiile lui Ciprian de a deveni un roman la un moment dat. În dialogul imaginar cu spiritul lui Urmuz, din schiţa *De vorbă cu cei duşi. Cei cinci* (din volumul *Cutia cu maimuţe*), dramaturgul îi mărturiseşte această intenţie prietenului dispărut, considerând romanul, ca specie, mult mai cuprinzător, nefiind silit să condenseze totul sub presiunea timpului limitat:

> ...de aceea cred că numai când voi încerca să scriu pe aceeaşi temă un roman – numai atunci voi putea să dau imaginea completă a fiinţelor şi a lucrurilor şi să tălmăcesc pe înţelesul tuturor afinitatea dintre animate şi neanimate, precum şi contopirea ilogicului în logic (Ciprian 1942: 61).

Ipostaza de prozator, de romancier în speţă, a lui George Ciprian, nu face aşadar decât să completeze imaginea unui artist mereu surprinzător şi cel puţin interesant ca personaj şi ca om, chiar dacă nu întotdeauna briliant.

Bibliografie

Călinescu 1986: G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Bucureşti, Editura Minerva.

Ciprian 1942: George Ciprian, *Cutia cu maimuţe. Schiţe – chipuri – amintiri*, Bucureşti, Editura Contemporană.

Ciprian 1958: George Ciprian, *Măscărici şi mâzgălici*. *Amintiri*, Bucureşti, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă.

Ciprian 1936: George Ciprian, *Soţ ori făr'dă sau Odiseia lui Haralambie Cutzaftachis,* Bucureşti, Editura Cugetarea.

Ciprian 1996: George Ciprian, *Scrisori către Dumitru Trancă*, editată de Marcela Chiriţă, Buzău, Biblioteca Judeţeană „V. Voiculescu".

Gânscă 2020: Crenguţa Gânscă, *George Ciprian. Minor Drama*, in „Journal of Romanian Literary Studies", nr. 21, p. 147–154.

Sasu, Vartic 1995: Aurel Sasu şi Mariana Vartic (ccord.), *Dramaturgia românească în interviuri. O istorie autobiografică*, vol. I (A–C), Bucureşti, Editura Minerva.

Zaciu, Papahagi, Sasu 1995: Mircea Zaciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu (coord.), *Dicţionarul scriitorilor români*, vol. I (A–C), Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române.

BDD-A31826 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:13:32 UTC)

George Ciprian – the Novelist

George Ciprian was known first as an actor, under the name of Gheorghe Constantinescu. Soon after he became an actor, he changed his name to George Ciprian, because of marketing reasons, so to say. Under this name he would become famous as a dramatist, not only in Romania but also in Europe, mostly due to his play *Omul cu mârţoaga.* He is now almost forgotten as an actor – although he was one of the most important actors of the National Theatre in Bucharest – but he is mentioned in every important history of the Romanian drama. However, few people know that he wrote a novel as well, with autobiographical origins – like most of his writings. The novel, a rather picaresque one, doesn't have the complexity we would expect. It narrates small events from the journey of a character whose existence lies, as the title suggests, under the sign of chance, of the permanent temptation of luck – the title evokes the two variants of roulette: even and odd, variants which can, in turn, mean agony and ecstasy. Without being a great novel, it is a mirror which completes the image of a very interesting artist and person.

BDD-A31826 © 2020 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:13:32 UTC)